ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ PIETER VERLOREN VAN THEMAAT ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΧΘΗΚΑΝ ΣΤΙΣ 24 ΜΑΡΤΙΟΥ 1983 [1]

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

Στην παρούσα υπόθεση το Tribunal de Commerce της Bourg-en-Bresse υποβάλλει δύο κύρια και δύο παραπόμενα ερωτήματα. Για καλύτερη κατανόηση των περιστατικών, θα αφιερώσω το πρώτο μέρος των προτάσεών μου στους εφαρμοστέους κανόνες δικαίου.

1. Οι εφαρμοστέοι κανόνες δικαίου

Με τον κανονισμό 816/70 του Συμβουλίου (ΡΒ 1970, L 99, σ. 1) καθιερώθηκε η κοινή οργάνωση της αμπελοοινικής αγοράς. Σχετικά με την εισαγωγή κρασιών από χώρες εκτός της Κοινότητας, ισχύει η αρχή ότι η απλή εφαρμογή των δασμολογικών κλάσεων του κοινού δασμολογίου προστατεύει δεόντως την κοινοτική αμπελοοινική αγορά. Αυτό προκύπτει από την τρίτη αιτιολογική σκέψη του εν λόγω κανονισμού. Πάντως, προς αποφυγή προκλήσεως διαταραχών εξαιτίας ασυνήθως χαμηλών τιμών, και με βάση όλα τα διαθέσιμα δεδομένα, καθιερώθηκε μια τιμή προσφοράς ελεύθερο στα σύνορα (άρθρο 9, παράγραφος 2). Αν η εν λόγω τιμή, προσαυξημένη με τους δασμούς, είναι κατώτερη της τιμής αναγωγής, εισπράττεται αντισταθμιστική εισφορά (άρθρο 9, παράγραφος 3).

Το 1976, η Κοινότητα και η Λαϊκή Δημοκρατία της Αλγερίας υπέγραψαν προσωρινή συμφωνία, την οποία ακολούθησε συμφωνία περί συνεργασίας. Η εν λόγω προσωρινή συμφωνία, η οποία προβλέπει προτιμησιακή μεταχείριση στις εμπορικές συναλλαγές, εγκρίθηκε και άρχισε να ισχύει με τον κανονισμό 1287/76 του Συμβουλίου, της 28ης Μαΐου 1976 (ΡΒ 1976, L 141, σ. 1). Το άρθρο 13 της συμφωνίας αυτής προβλέπει την κατά 80 % μείωση των δασμών για τα κρασιά εκ νωπών σταφυλών (δασμολογική κλάση 22.05), *υπό τον όρο* οι εφαρμοζόμενες κατά την εισαγωγή τιμές, προσαυξημένες κατά τους δασμούς που εισπράχτηκαν στην πραγματικότητα, να μην είναι κατώτερες της κοινοτικής τιμής αναγωγής.

Ο προτιμησιακός αυτός όρος αυξάνει φυσικά τους κινδύνους διαταράξεως της αγοράς όσον αφορά την Κοινότητα. Για το λόγο αυτό, ο κανονισμός 2506/75 του Συμβουλίου, της 29ης Σεπτεμβρίου 1975 (ΡΒ 1975, L 256, σ. 2), εισήγαγε σύστημα ενημερώσεως. Τα κράτη μέλη υποχρεούνται να ενημερώνουν την Επιτροπή για όλες τις περιπτώσεις εισαγωγών κρασιών σε τιμή κατώτερη της κοινοτικής τιμής αναγωγής, μετά την αφαίρεση των δασμών (τιμή αναγωγής ελεύθερο στα σύνορα). Στην περίπτωση αυτή δεν εφαρμόζεται το προτιμησιακό καθεστώς (άρθρο 3, παράγραφος 1). Η χώρα εξαγωγής οφείλει να προσκομίσει πιστοποιητικό, προκειμένου να αποδειχτεί ότι τηρείται η τιμή αναγωγής.

Συνεπώς, η ουσία του συστήματος προστασίας της αγοράς που περιέγραψα παραπάνω συνίσταται στο ότι η τιμή αναγωγής ελεύθερο στα σύνορα πρέπει να συγκρίνεται με την τιμή προσφοράς ελεύθερο στα σύνορα. Οι λεπτομέρειες καθορισμού της τελευταίας αυτής τιμής καθορίζονται από το άρθρο 1 του κανονισμού 1393/76 της Επιτροπής, της 17ης Ιουνίου 1976 (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/015, σ. 118). Στα τελωνειακά έγγραφα πρέπει να αναφέρονται αμφότερες οι τιμές (άρθρο 2), κατά τρόπο ώστε να

1 — Μετάφραση από τα ολλανδικά.

είναι δυνατή η σύγκριση μεταξύ των δύο μεγεθών. Η τιμή προσφοράς ελεύθερο στα σύνορα συνίσταται στην τιμή fob αυξημένη κατά τις δαπάνες μεταφοράς και ασφαλίσεως (άρθρο 1, παράγραφος 1).

Τα νομισματικά εξισωτικά ποσά δημιουργούν περιπλοκές ακόμα και στο πεδίο αυτό. Αν το νόμισμα του κράτους εισαγωγής υποτιμάται, η τιμή προσφοράς ελεύθερο στα σύνορα πρέπει να μειωθεί κατά το αντίστοιχο νομισματικό εξισωτικό ποσό, όπως ορίζει το άρθρο 1 του κανονισμού 1577/76 της Επιτροπής, της 30ής Ιουνίου 1976 (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/015, σ. 195).

2. Τα πραγματικά περιστατικά

Η εταιρεία Les Fils d'Henri Ramel, εναγομένη στη κύρια δίκη, εισάγει στη Γαλλία κρασί προελεύσεως Αλγερίας, που αγοράζει από τον ONCV, Office National de commercialisation des produits vitivinicoles (εθνικός οργανισμός εμπορίας αμπελοοινικών προϊόντων), οργανισμό δημόσιου δικαίου, ενάγοντα στην κύρια δίκη. Στις συμβάσεις που συνήψαν οι συμβαλλόμενοι περιλαμβανόταν και η ακόλουθη ρήτρα: «συμφωνείται ότι όλα τα ποσά, που προέρχονται από νομισματικά εξισωτικά ποσά που χορηγεί ο ONIVIT, θα εμβάζονται από τον αγοραστή απευθείας στο λογαριασμό του πωλητή, σύμφωνα με συμπληρωματικό τιμολόγιο που εκδίδεται για το σκοπό αυτό». Μέχρι το 1978, η Ramel κατέβαλλε κανονικά, δυνάμει της εν λόγω ρήτρας, τα εισπραττόμενα από αυτήν νομισματικά εξισωτικά ποσά. Από το Μάιο του 1978, η εναγομένη αρνήθηκε να εξοφλήσει τα συμπληρωματικά τιμολόγια που απέστειλε ο ONCV προς είσπραξη 623 698,91 και 72 670,35 γαλλικών φράγκων αντίστοιχα από νομισματικά εξισωτικά ποσά. Η Ramel προέβαλε ως επιχείρημα ότι η εν λόγω πρακτική ήταν αντίθετη προς τους οικείους κοινοτικούς κανόνες και ότι η προαναφερθείσα συμβατική ρήτρα ήταν αθέμιτη και συνεπώς άκυρη. Κατόπιν αυτού, ο ONCV ενήγαγε την εταιρεία Ramel ενώπιον του Tribunal de commerce της Bourg-en-Bresse για την καταβολή των επιδίκων ποσών. Με ανταγωγή που άσκησε η εταιρεία Ramel απαιτούσε την καταβολή ποσού 1 877 509,16 γαλλικών φράγκων. Το αίτημα βασίζεται στην εκ μέρους της Αλγερίας εθνικοποίηση του εμπορίου οίνων, εξαιτίας της οποίας η Ramel απώλεσε τη θυγατρική εταιρεία της στην εν λόγω χώρα. Παρόλον ότι η ανταγωγή διαφωτίζει κατά κάποιο τρόπο την άρνηση της Ramel να καταβάλει στον ONCV τα νομισματικά εξισωτικά ποσά, δεν ενδιαφέρει στην προκειμένη περίπτωση όσον αφορά τα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το Tribunal de commerce, που έχουν ως εξής:

1. Ο οργανισμός πωλήσεως τρίτης χώρας του Maghreb δικαιούται να εξάγει σε κράτος μέλος της Κοινότητας οίνους σε τιμές εισαγωγής κατώτερες της τιμής αναγωγής, χωρίς να έχουν εισπραχθεί για τους εν λόγω οίνους μειωμένοι ή κανονικοί δασμοί;

   Στην περίπτωση αρνητικής απαντήσεως: για να αποφύγει την εφαρμογή του εν λόγω κανόνα δύναται ο οργανισμός αυτός να συμφωνήσει με το συμβαλλόμενο εισαγωγέα χώρας της ΕΟΚ την επιστροφή προς όφελός του των νομισματικών εξισωτικών ποσών που εισπράττονται κατά την εισαγωγή, ώστε να δυνηθεί, a posteriori, να δικαιολογήσει έναντι της Κοινότητας ότι η τιμή τιμολογήσεως αντιστοιχεί στην τιμή αναγωγής;

2. Τα νομισματικά εξισωτικά ποσά που εισπράττονται από τον εισαγωγέα χώρας της ΕΟΚ δύνανται να συμπεριληφθούν στην εν λόγω τιμή αναγωγής;

   Στην περίπτωση αρνητικής απαντήσεως: πρέπει να θεωρηθεί ως έγκυρη η σύμβαση μεταξύ οργανισμού πωλήσεως χώρας του Maghreb και γάλλου εισαγωγέα, με την οποία ο τελευταίος αναλαμβάνει την υποχρέωση να επιστρέψει στον πρώτο τα εξισωτικά ποσά για να δικαιολογήσει την τήρηση της τιμής αναγωγής;

Θεωρώ λογικό να εξετάσω από κοινού για τους λόγους που θα εξηγήσω, αφενός, τα δύο κύρια ερωτήματα (επί του καθεστώτος εισαγωγής) και, αφετέρου, τα δύο παρεπόμενα ερωτήματα (επί του συμβατικού καθεστώτος).

3. Η απάντηση στα ερωτήματα

Θα εξετάσω τα ερωτήματα που υπέβαλε το Tribunal de commerce στηριζόμενος σε ενδεχόμενη παραβίαση του κοινοτικού καθεστώτος εισαγωγής στον αμπελοοινικό τομέα, κατά το μέτρο που οι τιμές αναγωγής ελεύθερο στα σύνορα για το εισαγόμενο κρασί δεν τηρούνται πάντοτε. Η παραβίαση αυτή προέρχεται από την επιστροφή στον εισαγωγέα των νομισματικών εξισωτικών ποσών. Το επιχείρημα αυτό συνάγεται σαφώς από την απόφαση του παραπέμποντος δικαστή, ενώ και η Ramel, τόσο με το υπόμνημά της όσο και κατά τη συζήτηση, προσπάθησε να δικαιολογήσει τη μη καταβολή των νομισματικών εξισωτικών ποσών στον ONCV, υποστηρίζοντας ότι με τον τρόπο αυτό θα έθετε τέρμα στην υποτιθέμενη παραβίαση των κοινοτικών κανόνων εκ μέρους του ONCV. Πάντως, η αξιέπαινη αυτή προσπάθεια συμβολής στην εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου δεν άντεξε στα ερωτήματα που έθεσε το Δικαστήριο κατά τη συζήτηση.

Όταν θα δοθεί απάντηση στα προδικαστικά ερωτήματα, πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ της ενδεχόμενης διαταράξεως του κοινοτικού καθεστώτος εισαγωγής η οποία προέρχεται από δόλιες πράξεις, και της ενδεχόμενης διαταράξεως η οποία οφείλεται σε συμβατικές ρήτρες που αφορούν τα νομισματικά εξισωτικά ποσά. Με το υπόμνημά της, η Ramel ασχολήθηκε εκτεταμένα με το πρώτο σημείο, καθώς και με τις ενδεχόμενες συνέπειές του που συνδέονται με την παραβίαση των γαλλικών τελωνειακών διατάξεων. Τα ερωτήματα που έθεσε το Tribunal de commerce αφορούν μόνο το τελευταίο σημείο.

Όσον αφορά την απάντηση στο πρώτο κύριο ερώτημα, είναι πρόσφορο να υπενθυμίσω το σύστημα κανόνων που προανέφερα. Το κοινοτικό καθεστώς εισαγωγής αποσκοπεί στο να αποφευχθεί η εισαγωγή κρασιού σε τιμές κατώτερες της τιμής αναγωγής ελεύθερο στα σύνορα. Αν λοιπόν τύχει παρόμοια εισαγωγή, παύει να ισχύει η τελωνειακή προτίμηση και είναι δυνατό να εισπραχθούν ακόμα και αντισταθμιστικές εισφορές. Συνεπώς, το καθεστώς εισαγωγών είναι έτσι διατυπωμένο, ώστε να προλαμβάνεται οποιοδήποτε ενδεχόμενο εισαγωγής σε τιμές κατώτερες της τιμής αναγωγής ελεύθερο στα σύνορα.

Επ' αυτού πρέπει να προστεθεί, προς καλύτερη κατανόηση της καταστάσεως, ότι το εν λόγω σύστημα αφ' εαυτού δεν είναι δυνατό να διαταραχθεί από την ύπαρξη νομισματικών εξισωτικών ποσών. Όπως έχει ήδη λεχθεί, η ουσία του συστήματος έγκειται στο ότι η τιμή προσφοράς ελεύθερο στα σύνορα δεν μπορεί να είναι κατώτερη της τιμής αναγωγής ελεύθερο στα σύνορα. Τούτο διαπιστώνεται από τις τελωνειακές αρχές με την πράξη εισαγωγής βάσει των προσκομιζόμενων εγγράφων. Η μέθοδος υπολογισμού της τιμής προσφοράς ελεύθερο στα σύνορα καθορίζεται με τρόπο, ώστε το χορηγηθέν νομισματικό εξισωτικό ποσό να αφαιρείται από την εν λόγω τιμή. Συνεπώς, ένα θετικό νομισματικό εξισωτικό ποσό δεν μπορεί να διαταράξει το σύστημα εισαγωγής προστατεύοντας τις εισαγωγές. Άλλωστε, αυτό θεωρείται ότι συνάδει και με τις νομισματικής φύσεως πλευρές του συστήματος του κανονισμού 974/71. Όσον αφορά το δεύτερο κύριο ερώτημα, πρέπει στη συνέχεια να γίνει σαφές ότι τα νομισματικά εξισωτικά ποσά συμπεριλαμβάνονται στην τιμή προσφοράς ελεύθερο στα σύνορα και όχι στην τιμή αναγωγής (ελεύθερο στα σύνορα). Αυτό αποκλείεται από την ίδια τη φύση της

στο μέτρο που εκφράζεται σε ευρωπαϊκές λογιστικές μονάδες.

Από τα προεκτεθέντα συνάγεται συγχρόνως η απάντηση επί του πρώτου κύριου ερωτήματος και επί του πρώτου παρεπόμενου ερωτήματος. Η απάντηση επί του πρώτου κύριου ερωτήματος είναι η ακόλουθη: «Η εκ μέρους οργανισμού πωλήσεως χώρας του Maghreb εξαγωγή οίνου σε τιμές εισαγωγής που, αν συμπεριληφθούν οι μειωμένοι δασμοί είναι κατώτερες της τιμής αναγωγής ελεύθερο στα σύνορα, αντίκειται προς το κοινοτικό δίκαιο». Δεδομένου ότι σε περίπτωση ορθής εφαρμογής του καθεστώτος εισαγωγής, το νομισματικό εξισωτικό ποσό δεν έχει καμία επίπτωση, η απάντηση στο πρώτο παρεπόμενο ερώτημα είναι καταφατική. Την εν λόγω απάντηση επιβεβαιώνει απόλυτα η απόφαση 74/79 (στην υπόθεση OCE κατά Samavins, Jurispr. 1980, σ. 239). Η υπόθεση αυτή αφορούσε ανάλογο ζήτημα εξαγωγής κρασιού από το Μαρόκο. Όπως ορθά υποστήριξε η Επιτροπή στην εν λόγω υπόθεση, δεν ενδιαφέρει να εξακριβωθεί ποιος εισπράττει το νομισματικό εξισωτικό ποσό, *εφόσον τηρούνται οι τιμές αναγωγής* (υπογράμμιση δική μου λόγω της ιδιαίτερης σπουδαιότητας που έχει για την παρούσα υπόθεση). Οι διατάξεις του συστήματος νομισματικών εξισωτικών ποσών δεν αναφέρουν τίποτε συναφώς. Εκείνος που προβαίνει στις διατυπώσεις εισαγωγής ή εξαγωγής εισπράττει ή καταβάλλει το ποσό. Επιθυμώ να προσθέσω ότι με διάφορες αποφάσεις του, και ιδιαίτερα με την απόφαση 74/79 (στην υπόθεση CNTA κατά Επιτροπής, Jurispr. 1975, σ. 533), το Δικαστήριο έκρινε ότι σκοπός του νομισματικού εξισωτικού ποσού δεν είναι η προφύλαξη του απλού επιχειρηματία, αλλά η προστασία της οργανώσεως της οικείας αγοράς από διαταράξεις νομισματικής φύσεως. Εκκινώντας από το σκοπό αυτό των νομισματικών εξισωτικών ποσών, μπορούμε επίσης να συναγάγουμε ότι ρήτρες του ιδιωτικού δικαίου που αφορούν τα νομισματικά εξισωτικά ποσά δεν υπάγονται υπό την έννοια αυτή στο κοινοτικό δίκαιο. Τελικά, εκείνο που ενδιαφέρει είναι ο καθορισμός της τιμής προσφοράς και όχι ο τρόπος υπολογισμού της.

Οι εν λόγω σκέψεις δίνουν επίσης την απάντηση στο δεύτερο παρεπόμενο ερώτημα, υπό την έννοια ότι συμφωνία που αφορά τον προορισμό νομισματικών εξισωτικών ποσών πρέπει να εξετάζεται κατά το εθνικό ενοχικό δίκαιο και όχι κατά το κοινοτικό δίκαιο. Αυτό έχει εκφραστεί με σαφήνεια στη σκέψη 7 της εν λόγω υποθέσεως 74/79.

Οι προτεινόμενες πιο πάνω απαντήσεις στα προδικαστικά ερωτήματα δεν διαφέρουν σε περίπτωση που οι τιμές αναγωγής ελεύθερο στα σύνορα δεν τηρούνται εξαιτίας δολίων πράξεων. Αν ο εξαγωγέας αρκείται σε τιμή που, αν συμπεριληφθούν τα νομισματικά εξισωτικά ποσά, είναι ίση με την τιμή αναγωγής ελεύθερο στα σύνορα, ο εισαγωγέας έχει τη δυνατότητα να εισαγάγει κρασί σε τιμή κατώτερη από αυτή, εφόσον (όπως το δήλωσε και η Επιτροπή σε απάντηση ερωτήσεώς μου) δεν καταβάλλει στον εξαγωγέα το εισπραχθέν νομισματικό εξισωτικό ποσό. Σε παρόμοια περίπτωση, το κοινοτικό σύστημα εισαγωγών διαταράσσεται στην πραγματικότητα, όχι όμως εξαιτίας του νομισματικού εξισωτικού ποσού ή του προορισμού του κατά τη σύμβαση, αλλά λόγω των δολίων πράξεων των συμβαλλομένων. Στην προκειμένη περίπτωση, σε αντίθεση με αυτά που υποστηρίζει η Ramel, η μη τήρηση της συμβατικής ρήτρας σχετικά με την καταβολή του νομισματικού εξισωτικού ποσού μπορεί να περιέχει παρόμοια δόλια πράξη.

Απ' όσα έχω εκθέσει συνάγεται ότι η απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα είναι απλή, αν εξεταστούν από κοινού τα δύο κύρια ερωτήματα (για το κοινοτικό καθεστώς εισαγωγών), καθώς και τα δύο παρεπόμενα ερωτήματα (για τον, κατά τη σύμβαση, προορισμό των νομισματικών εξισωτικών ποσών). Για τον καθορισμό της τιμής προσφοράς, που πρέπει να ομοιάζει με την τιμή αναγωγής, φαίνεται να έχει κάποια σημασία και το νομισματικό εξισωτικό ποσό που πρέπει να καταβάλουν' οι γαλλικές αρχές. Συνεπώς, η απάντηση στο πρώτο κύριο ερώτημα δύσκολα μπορεί να διαχωριστεί από εκείνη που πρέπει να δοθεί στο δεύτερο κύριο ερώτημα. Επιπλέον, φαίνεται ότι η διατύπωση του τελευταίου δεν είναι απόλυτα επιτυχής. Τελικά, τα δύο παρεπόμενα ερωτήματα έχουν στην πραγματικότητα την ίδια σημασία, γεγονός που επιτρέπει να δοθεί κοινή απάντηση. Τείνουν να καθορίσουν τη σπουδαιότητα από απόψεως κοινοτικού δικαίου συμβατικών ρητρών σχετικά με το σκοπό των εισπραχθέντων νομισματικών εξισωτικών ποσών.

Προτείνω συνεπώς να δοθούν οι ακόλουθες απαντήσεις στα ερωτήματα που έθεσε το Tribunal de commerce, αφού ανακαταταχθούν σύμφωνα με τον τρόπο που υπέδειξα:

1. Σε περίπτωση εισαγωγής οίνων από χώρα του Maghreb, η τιμή προσφοράς ελεύθερο στα σύνορα των εν λόγω προϊόντων, διορθωμένη κατά το εφαρμοστέο νομισματικό εξισωτικό ποσό δεν πρέπει να είναι κατώτερη της τιμής αναγωγής ελεύθερο στα σύνορα.

2. Υπό την επιφύλαξη της αποτιμήσεως της τιμής προσφοράς, όπως προκύπτει ενόψει του ερωτήματος υπό 1), το ζήτημα του κύρους συμβατικής ρήτρας που συνήψε εισαγωγέας με εξαγωγέα, σχετικά με την είσπραξη νομισματικού εξισωτικού ποσού, εντάσσεται υπό την έννοια αυτή στο πλαίσιο του ενοχικού και όχι του κοινοτικού δικαίου.